

דבר ישרי

ממון שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

פשט על התורה

"פנחס בן אלעזר וגו'" (פרק כ"ה פ"א)

ובמדרש בדין הוא שיטול שכרו. פי' דאמרי' ספ"ק דקדושין דמצות שבין אדם למקום אין לו פירות בעוה"ז ושבין אדם לחברו יש לו פירות בעוה"ז ופנחס עשה מצוה שבין אדם למקום שהרג את זמרי, אבל כיון שעיי"ז השיב את חמתו ולא כליתי את בניי וגו' א"כ עשה גם מצוה שבין אדם לחברו לכן בדין הוא שיטול שכרו גם בעוה"ז לכן אמור וגו', מאאמו"ר (שליט"א) [זללה"ה]. ועיי"ל דעל כל עשיית מצוה באמת אין מגיע שכר מן הדין כי הוא מחוייב ומצווה לעשותה, אבל פנחס נכנס לסכנה גדולה שלא היה מחוייב בה, וכמבואר בספרי ס"פ בלק י"ב נסים שנעשו לו ולכן ע"פ דין מגיע לו שכרו (ועי' במהרש"א סוטה י"ד א' בח"א ד"ה וא"ל).

(מעמא דקרא)

דרש על התורה

כי בחטאו מת (פכ"ז פ"ג)

י"א הוא מקושש וי"א מהמעפילים היה (שבת צ"ו ב') וי"א במלחמת ערד מת (ספרי זוטא) וי"א שהוא מהמדברים באלוקים ובמשה שמתו ע"י הנחשים (זוה"ק בלק ר"ה ב').

(למכסה עתיק)

על ההפטרה

"כי עזבו בריתך בניי את מזבחתיך הרסו". (מלכים א' פ"ט י')

פירש"י במות יחיד הנעשות לש"ש שהרי מזבח בית הבחירה בירושלים הי' ויש לתמוה הרי אז הי' זמן איסור הבמות וא"כ יפה עשו שהרסו הבמות וחזקי' נשתבח ע"ז. ונראה דמייירי בבמות שנבנו בשעת היתר הבמות ובמות אלו ע"פ דין הי' אסור להורסן משום לא תעשון כן [אע"ג שאסור שוב להקריב עליהן] דלא גרע מביהכ"נ דכל דבר שנעשה לקדושה אסור מה"ת לשברו כמבואר באו"ח ס"ס קנ"ב, ונראה דמטעם זה לא הרסום כל מלכי יהודא הצדיקים אסא ויהושפט ועוזיהו ויותם שאצל כולם כתיב רק הבמות לא סרו והיינו הבמות שהיו מקודם שהי' אסור להורסם ורק חזקי' הסירם משום הוראת שעה לפי שהיו נכשלין בהן כמו שכתב נחש הנחושת. ועוד נראה שגם חזקי' לא הרסן רק הסירן שלימים עם האדמה שתחתיהן וגנון ובוה מדויק הפסוק (לקמן במ"ב י"ח ד') שכתוב אצלו הוא הסיר את הבמות ושבר את המצבות לפי שהמצבות שנעשו באיסור [כמ"ש דברים ט"ז כ"ב לא תקים לך מצבה אפי' לש"ש] שיבר אבל הבמות לא שיבר רק הסיר, וכן אמר רבשקה (מ"ב שם ב"ב) הלא הוא אשר הסיר חזקי' את במותיו ואת מזבחותיו ולא אמר שבר [והוא חשב שגם ההסרה הוא עבירה], וזו גם הטענה שכתוב על שאר המלכים רק הבמות לא סרו דהיינו נהי שהי' אסור לשברם מ"מ הו"ל להסירם כמו שעשה חזקי'.

(מעמא דקרא)

שו"ת בעניני הפרשה

ש. "ובני קרח לא מתו" רשי מפרש שהרהרו תשובה בלבם צ"ב מתי שבו בתשובה אם אחר שסגרה הארץ את פיה ואבדו מתוך הקהל הרי כבר היו בבחינת מתים ובמתים חפשי ואינם בכדי עשית תשובה א"כ מתי עשו תשובה.

ת. כשמשה הגיע אל קרח כמו מלפניו כדאיתא במדרש והרהרו בתשובה.

ש. ותפתח הארץ את פיה ותבלע אתם ואת קרח במות העדה באכל האש את חמישים ומאתים איש ויהיו לנס צ"ב מה בא הכתוב להשמיענו במילים אלו ויהיו לנס.

ת. שהקב"ה עשה נס כדי שיזכרו שלא יוסיפו לעשות כן.

ש. "אלה בני דן למשפחותם לשוהם משפחת השוחמי אלה משפחות דן למשפחותם" צ"ב מדוע אמרו כאן מה שלא נאמר בשאר כל השבטים וחזרו לומר ארבע פעמים משפחות בני דן.

ת. משום שהיה לו בן אחד חרש ואילם והצליח להקים משפחות יותר מכולם כך הובא במדרש.

(אשיחה)

ש. ברש"י פכ"ז פט"ו כתב להגיד שבחן של צדיקים שכשנפטרין מן העולם מניחין צרכן ועוסקין בצרכי צבור וצל"ע ממשי"כ רש"י בפסוק הסמוך כיון ששמע משה הגיע שעה שאתבע צרכי שירשו בני כו' מבואר דהוי משום צרכיו שלו.

ת. בודאי היה צרכי צבור אך מה שחשב למנות בנו זה נחשב צרכיו.

(שיח התורה)

גליון זה יוצא לע"נ האשה מרת
עדנה סולטון בת מרים ע"ה
נלב"ע כ"ח תמוז תשס"ח
נדבת נכדה
הר"ר יגאל חן שליט"א

דבר העורך

הסיפור דלהלן נשמע מפי רבנו שליט"א כאשר במהלך הסיפור בכה בהתרגשות בדמעות זולגות (כעדות נכדו שליט"א) וכה אמר: (מובא בספר מאחורי הפרגוד) היו אצלי כמה ראשי ישיבות בענייניו של בחור שהוא לא כל כך בסדר, חלש מאד ולא ראוי לרמה של הישיבה בכלל, ואם יכניסו אותו, אולי בסוף יאלצו להוציא אותו, ובאו לשאול אם נכון לקבל אותו או לא, כאשר הבחור מצד עצמו רוצה מאד להתקבל.

סיפרתי להם את המעשה עם החתם סופר. פעם בא אליו בחור שביקש להתקבל לישיבה, שאל אותו החת"ס בן כמה אתה, והשיב בן שמונה עשרה. למדת משהו? ענה לא. אפילו חומש לא ידע. אמר לו החת"ס: בן שמונה עשרה? הרי צריך להתחנך. תינשא. יהיו לך ילדים ואותם תשלח ללמוד בישיבה. שאל הבחור בצער: ואני ישאר עם הארץ?!

ראה החת"ס שהנער מתעקש ורוצה כל כך ללמוד השאיר אותו בישיבה וביקש מבחורים שיעסקו אתו, שילמדו איתו קצת. הוא לא הבין מילה. הם למדו איתו שלושה ימים משהו, למחרת הוא כבר לא זכר מאומה. באו לחת"ס והתאוננו: "בחינים אנו יגיעים". אמר להם: אין דבר לאט לאט הוא יגיע למשהו. ואכן אט אט הבחור התחיל לקלוט סידור, חומש, טיפין טיפין תפס משהו, ועדיין היה לו הדבר כמו קריעת ים סוף, בכל התחומים התקדם לאט.

כעבור כשלושים שנה נח על שולחנו של החתם סופר מכתב. וכאשר עיין בו, קרא לבנו הכתב סופר והורה לו תקרא ותעיין במכתב. הוא עיין. ואז החת"ס שאל: נו מה דעתך על המכתב? "כנראה איזה ת"ח גדול כתב אותו" – הגיב הכתב סופר. שאל החת"ס: האם אתה זוכר את הבחור ההוא, ללמוד איתו היה כמו לדבר לעצים ולאבנים, אבל, אי אפשר לדעת. הנה הוא למד ונהיה...

גם פה, אמרתי להם, לגבי הבחור הנ"ל, הוא כל כך רוצה, נסנו... (והגר"ח בכה בהתרגשות). נסיים בברכה לכלל הבחורים שבימים אלו מתקבלים ההחלטות הגורליות עבור כל בחור ובחור לאיזה ישיבה הוא ילך, שכל אחד יזכה להגיע לישיבה המתאימה בעבורו, שבה יוכל לעלות ולהתעלות בתורה וירא"ש.

במרכת עבת סוס
זיחה זיחה

בענין פיקוח ומסירות נפש

- ש. כתב המהרש"א בב"ב קי"ט א' דהמקושש לא קעביד איסורא, שנתכוין לשם שמים והוה מלאכה שאין צריכה לגופא, ולכן עשה כן, קשה לי דסו"ס מ"ט לא היה בזה איסור דמאבד עצמו לדעת שעשה כן ע"מ שיסקלוהו [ועיין בדרכי משה יו"ד שמ"ה דכל הרוגי בית דין הוה כדין מאבד עצמו לדעת].
- ת. **אם עושה משום קידוש ד' אין זה מאבד עצמו.**
- ש. כתב בנפש החיים שער ד' פרק י"א שאם יהיה העולם רגע אחד בלא תורה יחזור לתוהו, לו יצויר שברגע מסוים רק אדם אחד ויחיד עוסק בתורה, ונמצא לפניו חולה מסוכן שיכול להצילו אבל יצטרך לפסוק מתלמודו, מה יעשה?
- ת. **אחז"ל גדול ת"ת יותר מהצלת נפשות ומ"מ פקו"נ דוחה ת"ת.**
- לא הבנתי דסו"ס אם יפסיק מתלמודו להציל החולה מיד יחזור כל העולם לתוהו, ונמצא שאין כאן הצלת נפש אלא איבוד נפשות.
- ת. **הקב"ה ידאג שזה לא יקרה.**
- ש. כתב במשך חכמה סוף פרשת תרומה דעל ת"ת דרבים צריך למסור נפשו למיתה ולכן נענש יהושע, זה חידוש פלא דמלבד ע"ז ג"ע ושפכ"ד יש גם חיוב למסור נפשו על ת"ת דרבים, ולא ראיתי זאת בשום פוסק, האם יש מקור לדבריו? [ומה שכתב דלכן נענש יהושע, הרי רש"י פירש דהיה להם לעסוק בתורה בלילה שאינו עת מלחמה].
- ת. **לא הי' פקו"נ להדיא.**
- ש. מפורסם בשם החזו"א שהיה מורה לבעל ללוות את האשה שצריכה לילד בשבת ולנסוע עימה, האם החזו"א התיר דבר זה גם אם היא עי"ז איסורא דאורייתא, [כגון לנסוע לבית הכנסת במיוחד בשביל לקרוא לבעל].
- ת. **אם א"א ללכת ברגל והאשה רוצה שילווה אותה מותר.**
- ש. אמרינן בגיטין נ"ו א' במעשה דבר קמצא "יאמרו בעלי מומין קריבין לגביה מזבח", קשה לי כיון שרצו רבנן להקריב לבע"מ ע"כ שהיה בזה פקו"נ, וא"כ מהו שטען רבי זכריה "יאמרו בע"מ קריבין למזבח", והרי סו"ס פקו"נ דוחה לכל התורה, וידחה גם לטענה "דיאמרו".
- ת. **כבר כ' המהרש"ל ביש"ש ב"ק פ"ד שאם ישתנה הלכה בישראל עי"ז, ה"ז ביהרג ואל יעבור.**
- ש. בדין לא תעמוד על דם רעך דאמרינן שחייב להוציא ממון כדי להציל לחבירו, האם יש בזה שעור חומש, או שחייב אדם להוציא כל ממונו כדי להציל לחבירו.
- ת. **לכאור' כל ממונו (אבל חבירו יצטרך לפרוע לו).**
- ש. היאך מצווין לצאת למלחמת מצוה, והרי בדרך הטבע בכל מלחמה יש בה סכנה שימותו יחידים, ואין סומכין על הנס, ועוד דהמלך מוציא העם גם למלחמת רשות, והיאך מותר לו להכניס את חייליו לסכנה ולעבור בלא תעמוד על דם רעך?
- ת. **התורה התירה כמו פועל שעולה באילן.**
- ש. שמעתי מעשה שהיה בשואה שהתחבאו הרבה יהודים עמוק בכונקר, ובאו בסביבה גרמנים לחפש יהודים, לפתע תינוק שהיה בכונקר התחיל לבכות, ועי"ז היו כולם מתגלים ונהרגים, האם היה מותר להם להרוג התינוק כדין רודף? או דחשיבא כגון דא "דמשמיא קא רדפי להו", וכסוגיין בסנהדרין ע"ב, ב.
- ת. **מסתבר דמותר, דגם חמור מקרי רודף, עי' רמב"ם סוף חובל וכ"מ.**
- ש. שנינו בסנהדרין ע"ב, ב דמותר להרוג בשבת לבא במחתרת, וקשה מ"ט לא חייב הבעה"ב למחול על ממונו ולא לחלל שבת, והגם דחזקה שאין אדם מעמיד עצמו על ממונו, מ"מ ודאי שיש לו בחירה ויכול שלא לחלל שבת, ואטו אם אדם נשבע שלא ילחם אם יבוא גנב יהא מותר לו לעבור על שבועתו, וא"כ מ"ט מותר לו לחלל שבת.
- ת. **גדולה מזו אמרו אם נהפך זמרי והרגו לפנחס אין נהרג רודף הוא אע"ג דיכול לפרוש לא מקרי זה יכול להצילו בא' מאבריו, רק אם יכול להציל בד"א אבל לא שיוותר על שלו.**
- מה שכתב רבנו בזמרי שלא היה צריך לפרוש וכו', היינו דמה"ט חשיבא פנחס "רודף" שרוצה להורגו, אבל היאך מותר לבעה"ב לחלל שבת משום הפסד ממון והרי סו"ס אין כאן פקו"נ שיכול שלא לעמוד כנגד הגנב?
- ת. **אין חייב להוציא פרוטה מממונו והתורה התירה להרגו ואמרה שה פקו"נ, וממילא מותר גם לחלל שבת.**
- ש. בדין הריגת בא במחתרת שהתירה תורה להורגו בשבת, האם ההיתר לחלל שבת הוא דוקא להריגת הגנב, או לכל מילי שעיי"ז יציל הממון, וכגון (א) האם מותר שהבעה"ב יכבה הנר ויהא חושך ולא יוכל הגנב לגנוב. (ב) האם מותר לבעה"ב לחפור בור ולהטמין את כספו שלא ימצאהו הגנב. (ג) האם מותר לצלם את הגנב ועי"ז תוכל המשטרה לתופסו ולהחזיר את רכושו, ולא יצטרך בעה"ב עתה לעמוד כנגדו.
- ת. **לכאור' לא מצינו היתר רק להורגו (אבל השאלה השלישית אולי הוי כלהורגו).**
- ש. ראיתי בקריינא דאיגרתא ח"א איגרת ר"א (מבעל הקה"י) באדם שנסתפק אם להיות רופא או מילתא אחרינא, וכתב מרן ז"ל כמה טעמים שלא יהא רופא (משום העיסוק בנשים, ושמירת שב"ק), והוסיף עוד טעם בזה"ל: בענין פקו"נ קשה מאד לצאת יד"ח באמת, דבמקום שבידו להציל מחויב לעשות הכל ולא להשגיח על אבוד כסף וזמן (עכ"ל), יש להעיר על זה מדברי הספרי חסידים (כת"י פראמא) אות תתרט"ט וז"ל: כתיב אל תהי צדיק הרבה ואל תתחכם יותר, אחד שאמר לו אביו תלמד ספר רפואות, אמר הבן לא אלמד כי כשאדע חולה למרחוק ועני, אם לא אלך שם אני חוטא, ואם לא אדע רפואות איני חייב, אמרו לו הקרובים אליו כיון שיכולת ללמוד ולעשות ואינך עושה, הרי כאילו אתה ממית את החולים, עכ"ל.
- ת. **הרי כתבו בשם הגר"א שאביו לא נתן לו לעסוק ברפואות כדי שלא יצטרך לילך ויבטל מתורה.**

(משנת פקוח נפש)

ניתן לשלוח בקשה להצטרפות קבועה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005
נשמח לקבל עובדות מרבינו שליט"א (ממקור ראשון בלבד) וכן מכתבים עם תשובות כדי שנוכל לפרסמם ולזכות את הרבים.
הערות והארות יתקבלו בברכה 057-3145900 ניתן להנציח לע"נ לרפואה ולהצלחה